

Τίτλος: *Ενταξιακή εκπαίδευση και το δικαίωμα του παιδιού στην εκπαίδευση: ποιος/α μπορεί να αμφισβητήσει το δικαίωμα του παιδιού στην ενταξιακή εκπαίδευση;*

Ευδοξία Ντεροπούλου-Ντέρου, Αναπληρώτρια καθηγήτρια, Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Σχολή Επιστημών της Αγωγής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Περίληψη

Ενώ σε θεωρητικό επίπεδο οι έννοιες όπως των δικαιωμάτων και της ενταξιακής εκπαίδευσης αποτελούν ισχυρά συνθήματα, απαιτούνται περίπλοκες απαντήσεις για να αποδοθεί δικαιοσύνη στις πολυπλοκότητες των πολιτικών για την ενταξιακή εκπαίδευση και του δικαιώματος του παιδιού στην εκπαίδευση, καθώς προϋποθέτουν την άρση των υλικών, ιδεολογικών, πολιτικών και οικονομικών εμποδίων που αναπαράγουν την ανισότητα και τις διακρίσεις στις ζωές των παιδιών.

Στο πλαίσιο της ενταξιακής προσέγγισης της εκπαίδευσης η διαφορετικότητα αποκτά σπουδαιότητα, καθώς δεν προσλαμβάνεται ως ένας ακόμη εξωτερικός παράγοντας που θα πρέπει να ληφθεί υπόψη στην οργάνωση των εκπαιδευτικών δομών. Ούτε αντιμετωπίζεται ως «ιδιαιτερότητα» που θα πρέπει να κανονικοποιηθεί ή ως «πρόβλημα» που πρέπει να επιλυθεί. Η πολιτική διάσταση της ενταξιακής εκπαίδευσης που εσωκλείει τη διαπραγμάτευση των όρων της δημοκρατίας και της δικαιοσύνης απαντά στο ερώτημα που σχετίζεται με τους διαφορετικούς τρόπους νοηματοδότησης της ενταξιακής εκπαίδευσης, καθώς πολλές είναι οι θεωρητικές προσεγγίσεις που μιλούν για την ένταξη σπάνια όμως την εννοιολογούν με τον ίδιο τρόπο.

Η σύγχρονη κοινωνία έχει περάσει σε μια νέα φάση παράδοξου κοινωνικού αποκλεισμού η οποία είναι πολύ πιο έτοιμη να αποδεχτεί τη διαφορετικότητα, αλλά ταυτόχρονα και να την αποκλείσει. Ο αποκλεισμός αυτή τη φορά εντοπίζεται στην επικινδυνότητα εμφάνισης της διαφοράς.

Για τη διατήρηση της ανοσοποίησης των ανθρώπων απέναντι στην υποκειμενικότητα της συμπεριφοράς τους διαμορφώνονται νέες κοινωνικές σχέσεις που διέπονται από νέους κανόνες, νόρμες, συμφωνίες και συμβόλαια που καθορίζουν τις σχέσεις με την κοινωνία και την εκπαίδευση. Διαμορφώνονται νέες κλειστές ταυτότητες που δρουν με νέους ηθικούς και θεσμικούς κανόνες. Η θεσμική τάση για αναγνώριση της διαφορετικότητας, η ενθάρρυνση δημοσιοποίησης «των διαφορών» στο όνομα των δικαιωμάτων συνεχίζουν να ελέγχονται από κανονικοποιητικές δυνάμεις.

Οι εργαλειακές προσεγγίσεις της ενταξιακής εκπαίδευσης και του δικαιώματος στην εκπαίδευση μπορούν να αποτελέσουν πηγή ανησυχίας, εάν οι στόχοι βασίζονται σε προϋποθέσεις και προαπαιτούμενα ατομικών βιολογικών κοινωνικό-πολιτισμικών ικανοτήτων παρά στην κριτική θεώρηση των θεσμικών ελλειμμάτων των εκπαιδευτικών συστημάτων.